

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PART HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:	
Helyben:	Vidékre küldve:
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 15 kor. — fill.
Fél évre . . . 5	Fél évre . . . 8 . . . . .
Negyed évre . . . 2	Negyed évre . . . 4 . . . . .
Egy órára . . . 1	Egy órára . . . 1 . . . . .
Egyes szám ára 4 fillér.	

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **M. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:
 Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többhez megjelölt hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szórólapon 4 fillér.

A Liga.

III. Közlemény.

Mielőtt hozzáfognék ahhoz, hogy a kritika Röntgen sugaraival a velőig bevilágítsa a szövetséges hadak terveibe és mielőtt hozzáfognék ahhoz, hogy a kritika éles bonckésével apróra szétzedjem Eröss Lajosnak és a szövetségeseknek munkálatát, azt gondolom helyén való lesz legalább nagy vonásokban képet alkotni s mutatni be arról a debreczeni ref. egyházzól, a melynek egysége megbolygatására fogna vezetni — akarva nem akarva az mindegy — a szövetségesek mozgalma, hogy ha t. i. az czélt érhetne.

Két nagy, általánosságban oda-vetett téma az, a mi körül a szövetségesek operálása mozogni látszik.

A mi mezőinknek juhait, (tehát egyházunk hiveit) a ragadozó farkasok, (tehát más hitfelekezet) részéről fenyegető veszedelem. Ez az egyik.

A könyörülő felebaráti szeretet gyakorlásában való versengés. Ez a másik.

A nagy vonásokban megrajzolandó képen igyekezni fogok tehát főleg ezt a két momentumot domborítani ki s mert én frázis ellen nem frázist, hanem tényeket kívánok állítani, segélyül a statisztikát veszem.

A debreczeni református lakosság a legutóbb — mult 1901. év elején végbevitt népszámlálás adatai szerint 52.282 lelket számlál.

„A tiszántuli ev. ref. egyházkerület statisztikai állapotának kimutatása 1893. évre“ cz. hivatalos kiadványban nyilván az 1891-ki népmozgalmi felvétel alapján — a hivek száma 41.719-re van téve. — A szaporodás tehát 11,563.

Az 1901. évi népszámlálás adatai szerint van a városban r. katolikus 13258, nazarénus, baptista és felekezet nélküli összesen 28. (A többi felekezetek létszámára vonatkozó adatok, gondolom vitánkat nem érintik.)

Az egyházi anyakönyvvezetői hivatalos kimutatása szerint az 1901 évben hozzánk áttért 16; tőlünk kitért 20, de ebből a 20-ból 13 nem debreczeni születésű és nem debreczeni illetőségű. Debreczeni kitért csupán 7.

Azt kérdelem a szövetségesektől, de első sorban a tollat forgató Eröss Lajostól, aki vészkiáltványában a mi „mezőink juhait“ látja a ragadozó farkasok körmei közt vergődni és aki a febr. 16-ki konferencián ugyanezt a témát így variálta: „kötelességünk megtartani a mi hitünknek cselédeit, hogy a különböző szektáknak áldozatul ne essenek“, ennek a 7 juhnak vagy cselédnek elveszése ejtette önként annyira kétségbe? 52282-ből 7, vagy az idegenekkel 20? Hét kitért, tizenhat áttért ellenében? S kérdelem „a mai idők felettébb gonosz“ voltáról való megemlékezést ezzel az eseménynyel méltóztatik kapcsolatba hozni? Mert a vészkiáltás hangját ehhez az eseményhez egy kissé nagyolom.

De hallottam én az önök táborából az aggodalomnak azt a hangját is, hogy a r. katolikusok városunkban szaporodnak (a zsidók szaporodásáról nem hallottam panaszkodni, pedig azok létszáma is jelentős — több mint 6000.) Hát mi nem szaporodunk? Hát a 10 ezer főnyi szaporulat semmi?

Azonban tessék mindenk előtt distingválni, mert qui bene distinguit, bene docet.

Nem az a kérdés, hogy szaporodnak-e a katolikusok, hanem az: mi módon szaporodnak? Ha szaporodnak születések révén, ennek csak örvendeni lehet. A magyar szaporodik vele. Ha szaporodnak beköltözés által, azaz én egyháznak kárára nincs városom pedig csak nyer vele. S hogy a szaporodás legnagyobb százaléka ezen a címen áll ellő, gondolom, azt bizonyítani sem kell, mert hiszen az új hivatalok, gyárak, műhelyek (vasúti gépjávitó műhely) föllállítása maga ezreit hozta ide, a beköltöző népeségnek. És mivel Magyarországon körülbelől csak minden 8 ik ember református, nem csoda, ha a beköltözők nagy többsége nem a mi felekezetünk számát szaporítja. Ugy hogy én nem a katolikus létszám ezen erős megnövekedésén, hanem ily körülmények közt a reformátusok létszámának a fentebb kimutatott óriás növekedésén — csodálkozom.

Felekezetünket kedvezőtlenül az érintené, ha a más vallásuk száma a tőlünk való áttéréssel szaporodnék.

Ez az eset azonban a statisztika leczáfolyhatatlan adatai tanúsítása szerint, mint láttuk — fenn nem forog.

Felekezetünket érintő baj e téren felfedezhető nem lévén, a nem létező baj ellen ugyebár nincs is hát ok szövetkezni.

Azt pedig nem tehetem föl a szövetséges urakról, hogy szövetkezni a más vallásfelekezetűek beköltözködésének, avagy születés általi szaporodásának megakadályozása szempontjából akarjanak. Aminthogy az erre való szövetkezés gyakorlati jelentőség nélküli is volna.

Igaz, hogy a régi, a reformáció korabeli Debreczen falai közt más felekezetbelit sem letelepedni, de a vásárok idejét kivéve megszállani sem engedtek. A magisztrátus Argus szemekkel őrködött nehogy más felekezetű falaink közé beköltözködjék. Statutummal tiltották el debreczeni háznak nem református részére való eladását. Ezek az idők azonban rég letűntek.

Azt hiszem ebbe a témába egészen helyesen kapcsolhatom be az egyháztársadalmi a hitéleti és a közérkölcsei kérdésnek a tárgyalását.

Nem gondolom, hogy volna valaki aki a közérkölcseknek s a vallásosságának hanyatlását jobban sajnálná mint én. De ez a hanyatlás nem mai keletű, kuforrása nem az egyház körében keresendő.

Az a rohamos fejlődés az emberiség, de különösen a mi édes magyar hazánk kultur történelmében, amely különösebben a mult század derekán lépett föl minden akadályt áthágó hatalmas erővel, rohanó útjában, áldásos alkotásai közben — sajnos sok mindent felforgatott, amit bár ne érintett volna.

A régmúlt idők kegyes vallásossága, puritán erkölce, pátriárkálizmusa, szintén nem kerülte el a rohanó haladás szárnyasapásainak ütésait. Modernizáltunk mindenben. Azokat a szigorú világi rendszabályokat, amelyek pátriárkális gonddal védelmeztek a hit- és erkölcsi életet, elseperte ennek a „modern“, haladásnak a szele. Ma már — a király születésnapját, meg a mondva csinált áprilisi nemzeti ünnepet, tehát ezen nem vallási ünnepeket kivéve — ugy-e nem látják önök a kegyeletes példaadásnak azt a

lélekemelő meg-nyilatkozását, hogy ünnep és vasárnap reggelén a nemes magisztrátus a város székházából kiindulva, Istenhez felemelt szívvvel, ajtatos méltósággal vonulna az ur házába elfoglalandó a számára ott fenn tartott — most üresen ásitó — padokat? Pedig „a capite...“

Ha kilépnek az utcára, nem halják-e lépten-nyomon istennek a nevét, de fájdalom, nem az isten-félésnek, hanem az istenkáromlásnak szavával említeni. Hallják ugyebár megtett férfiakról, hallják suhanczoktól, tacsó gyerekektől és hallják — szégyen le is írni — asszonyoktól? De azt azután látta, hallotta-e valamikor közülük valaki, hogy ezen a förtelmen a közrendek öre megbotráncozott, hogy azért valakit felelősségre vontak volna?

Ha megfigyelik önök a kávéházak, kocsimák, pálinka mérő helyek légióit és látják ezeket különösen vasárnapokon teive minden fajta néppel, a kávéházak némelyikét épen a haza reményeivel, ha látják vasárnap reggelén az utcán dülöngő részegeket, hát akkor nem ötlük eszükbe, hogy az alkalom teszi a tolvajt. S az, aki nek önök öözülni nagy volt a befolyása a város ügyei intézése körül, mint volt főispánunk, nem gondolt soha arra, hogy a futó tüzként harapózó bajon üdvös dolog volna az alkalom korlátozásával segíteni. De hogy is kivánhattuk volna, hogy a város érdeke ellen tegyen épen az, aki a város élén áll, hisz a pálinka mérő maga a nemes város. És önök, kik tagjai a tanárkarnak és a valláserkölcs védelmére alakuló szövetségnek, hogyan hogy csak oly kevésbé bírják lekötöni a gondjaikra bizott ifjuságot, hogy annak egy része szívesebben látogatja a kávéházakat, mint az előadásokat.

Ezekért önök felelősök. Önök az ifjuságot nemcsak tanítani, de erkölcsiében is oltalmazni kötelesek.

Debreczen régi krónikájában olvasom az O. K. István uram gyászos esetét.

O. K. Istvánt a magisztrátus előtt azzal a váddal illették, hogy feleséges ember léte, más férfi hitestársával pásztorórán kapták volna. A puritán város puritán magisztrátusa nem sok teketóriát csinált a dologból, hanem maga elé rendelve a megvádoltat, stante pede elhatározta, hogy O. K. István minden „tisztességéből“ azonnal kivetkőztessék (amely „tisztesség“ alatt értették nevezetnek városatyai tisztességét, mert tagja volt a városi „választott és esküdt közönségnek“ — a mai kor nyelvén a városi bizottságnak) azután a város falai közül és határából azonnal és örökre — számkiüzettessék s ha ennek ellenére valaha mégis vissza merne térni, bárki által megfogathassék és feje vótessék.

Nemkülönben az ő vele találtatott nőszemély is.

Ma az ilyesmiért a magisztrátus nem csikkantja le a delikvens fejét, nem is vetkőzteti le „tisztességéből“, nem is üzi ki se falai közül, se határából, sőt nem is veti ki kebeléből a társadalom sem.

A mai kor az ilyesmi felett napirendre tér, mert „peccatur entra muros et extra.“

De nem folytatom tovább. Azok az idők, a mikor az, a ki emelt fővel nem járhatott sehogysem, amikor az erkölcs és vallás tartatott a legszebb dísznek, — azok lehanyatlottak. A mai kor a göznek, a villanynek szárnyain röpül.

Ma egy nagy száju, internacionális szocialista, aki a népámitást jövedelmező mesterség gyanánt üzi, jobb, kedvesebb próféta a hajdankor legnagyobb prófétájánál.

Templom a felnőtté iskolája, iskola a növendékek temploma.

Ez az egyház a népnevelés terén előljárt mindenkor, előljár ma.

Nagy kérdés ez, amelynek rendezéseivel a legbuzgóbbak lelket, testet ölé fűzőzettel buzgólkodnak és e közben türik némán, hogy akik munkálkodásnak csak azt ösmerik el, amit dob és trombita szóval világgá kürtölve hajtának végre és a kiknek magoknak a komoly és fáradságos munkáról tán fogalmuk sincs: szórják reájok a kicsinylésnek, a munkátlanságnak, az ügy érdekével nem törődésnek és mit tudom én még, minék a vádjait.

Igy állunk. Az ingyen iskoláztatás tárgyában a várossal létesített megállapodás szerint az iskolák számának maximuma, az ingyeniskoláztatási alapterhére megállapított 40-ben. Az iskoláépületet a város adja, tanerők dotációját az egyház. Iskolai adót, tandíjat az egyház nem szed.

1868-ban volt 30 iskolánk, 1874-ben tehát a mostani szövetségesek által annyira gyűlölt presbytérium alakulása előtti időben — elrendeltetett a számnak 40-re fölemelése, ami azonban akkor nem hajtott végre.

1893-ban (ekkor már ez a gyűlölt presbytérium kormányzott) találunk 19 fű, 2 leányiskolai tantermet s a kollegiumban elhelyezve és a felsőbb leánynevelő intézet elemi iskolai részében 9-et. Ez együtt 51.

Az 1897—8. isk. évben van az alsóbb említett kilencel együtt 59 iskolánk.

Ha tehát Debreczenben a református lakosság száma — mint az utolsó összeírás mutatja — 52 ezer, az esetben is, ha ez mind idebenn a városban laknék, jutna iskoláinkból minden 950 református lakosra: gy.

És ha én a tiszántúli egyhker. statisztikai állapotának legutóbb kia-

dott 1893. kimutatását megtekintem, azt látom, hogy ezeu kimutatás szerint Földesen, hol tudtom szerint előbb Eröss Lajos lelkészkedett, 4496 ref. lakos mellett a kántoron kívül volt 4 tanító, P.-Ladányban, ahol Eröss Lajos utóbb lelkészkedett, 6839 ref. lakos mellett a kántoron kívül volt 6 tanító. És Krassóban — ahonnan Ferenczy Gyulát idehívták — 800 anya és filiális egyházbeli ref lakosság mellett volt 1 tanító. És ha tovább bön-gészem is ezt a hivatalos kimutatást, azt látom, hogy az arány többé-kevésbé mindenütt ugyanilyen.

Am a debreczeni egyház ennél az aránynál nem kíván megmaradni. Pedig több joggal megmaradhatna, mintha falusi egyház volna, mert hiszen e város kebelében az egyház tanintézetein kívül nagyon sok tanintézet van, amely a nagyobb tankötelesek tömegét felszivja. És több joggal megmaradhatna még azért is, mert az az 52 ezer református lakosság nem itt a város falai közt lakik ám a maga egész tömegében, hanem egy részben s nem kis részben kívül a város 17¹/₂ mértföldet tevő határában, akiknek gyermekei tehát tanügyi szükségleteikkel tanjai iskoláztatásra vannak utalva.

De ismétlem az egyház, illetve ennek presbytériuma nem hagyja stagnálni, fejlesztí — óriási erőt feszítve — az iskoláztatás ügyét. Óriási erőt feszítve, mert tandíj nélkül ingyen iskoláztatni, csak a ma működő tanerőkkel is akkor amikor az ingyeniskoláztatásra a várostól átvett alap csak 40 tanerőre volt kontemplálva: óriási feladat. Persze aki ezt beakarja látni, annak kettős kötelessége van. Első hogy ösmerje meg a dolgot. Másik, hogy a gyűlölködés szemüvegét tegye félre s vegye észébe, hogy „a harag rossz tanácsadó“, hát még a mérgeskedés! Ami különben nem más, mint a haragnak egyik válfaja, az t. i. mely tehetetlenségre van kárhóztva; kifelé nem érvényesülhet, belül tombol annál ádázabban.

Küzdünk hát az óriási feladattal, hogy megvalósíthassuk a célt, még 20 iskolának és tanerőnek előállítását, mert iskoláink z s u f o l t a k.

Erre vonatkozólag tervünk a város kiküldötteivel folytatott közös tanácskozás rendén elkészült s nem kevés idő óta a város kezében van s várja azt a hozzájárulást, az életre keltést. A szövetséges hadak fővezére Dégenfeld József, míg főispán volt, hogy nem ragadta meg ott a városon ezt az alkalmat, amikor az egyházért nemcsak beszélni, de tenni is módjában lett volna!

Nyilván más nagy dolgokkal volt elfoglalva, vagy elkerülte figyelmét ez a s e m m i s é g.

Hogy pedig az a hadsereg, ame-

825 EY
22001
03157

lyik Debreczen református népoktatás ügyét munkálja, a tanítói kar, miképen végzi s oldja meg feladatát, erre nem mondok egyebet, mint hogy iskoláink szellemi előmeneteléről, a bennünket látogatásával megörvendeztetett, esperes is előismerő nyilatkozatot kellett hogy adjon.

Mindezekhez még csak azt említem fel, hogy a tanítói kar fizetésének s korpótlékainak ügyét, a fizetéseknek a maximumra emelésével s a korpótléknak is ilyen arányú megállapításával, a tanítói törzskönyv rendezésnek nagy munkájával szintén az utóbbi időszakba — végezte egyházunk, tehát végezte annak az a kormányzata, amelyet a vészkiáltvány juhaink elszéledni engedésével vádol, pedig ime láttuk, hogy juhaink egyáltalán nem szélednek el, de még bárányaink, a tanköteles gyermekek sem, mert 59 iskolánk van velök tömve és az egyházkormányzat részéről bevégezve az a munkát, amely 20 új iskolának van hivatala megnyitni ajtaját.

Ez a mai egyházi népoktatás ügyének a képe.

Debreczen. *)

A régi magyar nemzeti művelődés hagyományainak őrizője, Debreczen nyújtotta kezét az összes magyar városok között először a székelység fele. Az a város, melyhez odaküzdött nemcsak a tipikus magyarság fogalma, de a magyar függetlenség gondolata is. Az a fogadtatás, melyben Debreczen közönsége azokat a székely irokat részesítette, kik a Csokonai kör megítélő felszólításának engedve, irói művészetük összes erejével igyekeztek a székely nép küzdelmeivel és vágyaival megismertetni a magyar alföld e nagy metropolisát, ekesen szóló bizonyossága annak, hogy e város lakossága megismerte és megértette, hogy a székelység ügye nem partikuláris kérdés, hanem alkotó része a magyar nemzeti politikának.

A múlt század negyvenes éveinek nemzedéke, azok a nagy emberek, akik a nemzeti megpróbáltatás legzordanabb napjaiban éppen Debreczenben keresték és találták meg azt az egyetlen szilárd pontot, amelyre a szabadságért élet-halál harcot vívó nemzetnek szüksége volt. — megalkották verjétek hűltetésével és verők bőséges ontásával a modern magyar államot. A rákövetkező generáció pedig harmincz évnél hosszabb ideig tartó küzdelemmel felepítette annak jogi és politikai kereteit. A mi feladatunk és azoké, a kik utánunk fognak következni, az, hogy e kereteket kitöltsék tartalommal, hogy életet leheljenek a formákba, amelyek nélkül üresek maradnak és törekenyekké lesznek. Az a munka, a melynek vágya a székely nép lelkületének mélyéből, mint visszafejthetetlen szükséglet tört fel, csak kiegészítő része ennek a szélesebb keretű nemzeti munkásságnak.

A székelykérdés nem magáért a szé-

*) Jancsó Benedek, a kiváló publicista, ki a Csokonai-kör által rendezett székely felolvasó ülésen szintén jelen volt, a Debreczenben rendezett székely ünnep alkalmából írja ezt a szép cikket a „Benedek Elek” jelesen szerkesztett lapjában a „Magyarság”-ban.

kelységért elsőrendű kérdése a magyar nemzeti politikának, hanem magáért a magyar nemzet egyetemes érdekeiért. A székelység bajain nem azért kell segíteni, mer a nép ereje gyengülőben van hanem azért, mert maga a magyar nemzet is gyenge. Nem azt kerdezzük, szabad-e, hanem azt, hogy okos dolog-e megengedni, hogy a gyenge magyar nemzet a székelység pusztulása után még gyengébb, még erőtlenebb legyen? Óh, ha a magyar nemzet erős volna, a székelység sem volna gyenge. Akkor az okos, eleven eszű és energikus fajnak egyénei nem úgy vándorolnának Kelet felé, mint napi kenyérröket kereső földönfutók és bujdosók, hanem mint büszke és bátor utasainál a Kelet felé terjeszkedő magyar művelődésnek, magyar nemzeti hatalomnak.

A székelység évtizedek óta tartó rohamos gyengülésének egyik legfőbb oka az, hogy hátat létért való mindennapi szakadatlan harcraiban nem veheti meg a magyarság annak a tömegének, melynek lelkülete éppen Debreczen polgárságának érzés-és gondolatvilágában nyilatkozik meg legsajátságosabban és legtöbbszörösebben. Távol esik. — messze Keletre előre tolva, beékelten egy ellenséges erületű idegen faj közé. Hiányzik az az erő, melyet az állandó érintkezés teremtő melege szül. Ez állandó érintkezést erősebbé és folytonartóbbá tenni bizonyára egyike ama mozgalom legszebb feladatainak, amelynek mi is, kik ez újság köré csoportosultunk, szerény munkásai vagyunk. Ki tudja, sikerülni fog-e ez? A vasárnapi ünnep s a lelkesedés amaz ereje, amely az ünnepen megnyilatkozott, biztató kelet.

Nem tudunk Debreczen utcáin járnunk anélkül, hogy történelmünk nagy alakjának, Kossuth Lajosnak szelleme, ki éppen akkor volt legnagyobb, mikor e város volt központja a magyar nemzeti küzdelmeknek, lelkünk mélyéig meg ne ihlessen! Kossuth Lajos mondotta, hogy Erdély Magyarország jobb keze. A jobb kez pedig az ember munkájának és önvédelmének a legelső eszköze és feltétele. Felemler az, ki elvesztette jobb kezét. Hogy Magyarország jobb kezét, Erdélyt el nem veszítette, az a székelység érdeme. Meg van jobb kezünk, de ki merné allítani, hogy ez a jobb kéz erős! Ellenkezően, el van gyengülve ez a jobb kéz. Izmái elsovadtak s ha a székelység eipusztul, akkor kiszárad csontjaiból meg a velő is.

A székelységet még akkor is erősebbé kellene tenni, meg pedig a magyar állam és a társadalom minden rendelkezésre álló eszközeivel, ha oly erős és virágzó népelem volna még ma is, mint akkor volt. Petőfi azt énekelhette róla, hogy minden csöpp vére drága gyöngyöt ér! Erősebbé kellene tenni, mert anélkül az erdélyrészi magyarság hajdani erejében való visszaállításáról még csak almozni is vakmerőség. Csak a székelység útján székely segítséggel lehet Magyarország jobb karját, a munka és az önvédelem e szimbolumát erőssé — tenni. Ezt pedig erőssé kell tenni, ha el nem akarunk pusztulni, ha azt nem akarjuk, hogy nemzetünkről a történelem végső ítélete az legyen, mit Petőfi kételkedéseinek egy kínzó pillanatában ekként formulázott:

Élt egy nép a Tisza táján, — Századokig lomhán, gyáván!

Jancsó Benedek.

Kommentárok.

(Hat évi fegyház vagy egy asszony-szerelem.)

Egy porosz junker párbajban ag onlött egy porosz beáért. Eddig a dologban semmi különös sincsen. Mert hiába mondja rá a világ lesújtó ítéletét, az ő helyében mindenki csak úgy cselekedett volna. Nagyon szép dolog a lovagiasság és párbajközben én is fölvettem a földről ellenfelem kardját, miután előzőleg kiütöttem azt a kezéből. De bármennyire snájdig gavallérnak is kezelem magamat, bizonyos vagyok abban, hogy nem hajoltam volna le mezítelen hatámmal előtte, ha az ellenfél ur kezében véletlenül — egy másik éles kard is lett volna tartalékban.

Szóval a lovagiasság igen szép társadalmi konvenczió, de a legtöbb esetben megfélekedzik az ember róla, ha tiz lépésnyiről kokettirozik egy vontesövű pisztoly sötét szemével.

A porosz junker tehát a lovagiasság szabályai szerint agyonlötötte az ellenfelét. Miután — és itt a fordulópon — elesábitotta a kopaszodó ellenfél esinos, fiatal feleségét.

Bizony ezt elvette a gavallér junker. Ezzel nincs megelegetve sem az ellenfél, sem Közép Európa, sem a hamnoveri tartományi törvényszék. Söt az utóbbi annyira ment az elégedetlenségben, hogy hat évi fegyházra ítélte el a hevesvérű gentlsmant.

Ebben aztán megnyugodott az államügyész, megnyugodott a junker és megnyugodott Közép-Európa is.

Az asszony is megnyugodott a változhatatlanban (oh, az asszonyok mindenbe megnyugosznak) söt ezóta a férj is neki fogott az örök nyugalomnak.

Közép Európa tovább hajhássza a szenzációkat, a tartományi törvényszéknek pedig annyi a dolga, hogy nem ér rá sokat törödni e y kis hazassági drámával.

A porosz junker pedig hat évig el van temetve. Darócruhában járkal a fegyház udvarán és csirkefogók társaságában tölti az éjszakákat. Kezdetben aligha fog tudni aludni a színház idején és nehezen fogja nélkülözni a szivart, a sört és a szép asszonyokat. Később azonban beletörődik. Számlálgatja a napokat, melyek kétségbeesésen hosszúak, unalmasak és egyformák lesznek. De mindez miért? miért?

Hogy mi ebben a morál, azt igazán nem vagyok képes megérteni. Mit akarnak javítani egy intelligens, művelt uriemberen, a ki legfönnebb csak romolhat abban a társaságban. Vagy büntetés akar lenni? Hát lehet-e valakit azért igazságosan megbüntetni, a miért nem hagyta magát agyonlötvetni tiz lépésnyiről, mint egy verebet?

Hogy tönkretette a férj boldogságát? Ugyan tisztelt Közép Európa és tekintetes tartományi törvényszék!

Alljon elő önök közül e y férfi, a ki megingat egy asszonyt akkor, a mikor az nem akar inogni és nem ingat meg egy asszonyt akkor mikor az inogni akar!!

A junker tehát nem hibás. Akkor miért itélték el? Mert a bírák és esküdtek — mind férfiak. — Sőt talán férfiek vagy leendő férfiek...

Asszonyoknak kellene ítélkezni ilyen ügyekben. Mert beszélhet bárki akármit, a szerelemben mi férfiak vagyunk a gyöngébbik nem. (L. E.)

NAPI HIREK.

Utczaseprés. közkórházi élelmezés és egyéb városi bérletek.

Évek hosszú során az említett bérletek mint a város tulajdonát képező javak, a nyilvános árlejtés melletti előadó tanácsnok által mindig egy és ugyanazon bérlőnek hallgatag adatnak ki, mintha bizony nagy Debreczen városában más vállalkozó nem lett volna: de ez is hagyján lenne, ha a régi vállalkozó mindig csak ugyanazon árban vállalta volna el a bérletet. De ez nem történt, hanem csaknem minden évben magasabb és magasabb bért követelt a mit meg is kapott. Így pl. az utczaseprés. Az utczaseprés a vállalkozónak a tanács 1893 évben kiadta 8000 koronáért, míg ma — tehát 8 nyolc évóta, ugyancsak annak a vállalkozónak 18600 kor. fizet évenként, tehát éppen 10,600 koronával többet, holott még ha elfogadnók is hogy Debreczen utczái szaporodtak, több utca köveztve lett és így több embert kell a vállalkozónak, alkalmazni hogy ezen utcák is tisztán tartassanak, még akkor sincs arányban a 10,600 korona többlet fizetéssel és éppen ezen ok is egygyel több arra, hogy Debreczen városában ezen utca-tisztító bérletre nyilvános árlejtést hirdessen, hogy ahol lehetséges a város érdekében — de meg az adózó polgárok érdekében is kikre a többlet, mint jelen esetben is pótdobán vetik ki és fizetik, valamit megtakarítson. Mert van Debreczen városában elég megbízható vállalkozó, kik olcsóbban vállalnák el a tisztítást és nem emelkednék évenként a pótdó. Ez azonban nemcsak az utczaseprésnél, hanem a kórházi élelmezésnél is így van. Az utczaseprési vállalat ezen évben lejár, de még pályázat vagy árlejtés nincsen kiírva. Felhívjuk a főispán figyelmét ezen fontos körülményre s elvárjuk, hogy a tanács nem úgy suba alatt adja oda a vállalatokat, hanem annak rendje módja szerint meghirdeti az árlejtést. Elég volt már a rendszertelen gazdálkodásból.

A Bessenyei-kör estélye.

A nyiregyházi Bessenyei körrel van szó, mely úgy látszik, nagyon jó vezető kezébe van jelenleg. Nem régen számoltunk

be annak a fényesen sikerült koncertnek a magas színvonaláról, a melyet a kör Bessenyei György emlékére rendezett, a hozzánk beküldött, alább közlendő értesítés arról tanuskodik, hogy most ismét egy olyan nagyszabású ünnepre van kilátásuk a nyiregyháziaknak, mint a Bessenyei este volt. — Első sorban nagyszabásúvá teszi a koncertet maga az az egyetlen körülmény, hogy műsorában Lindh Marcella, a világhírű koncert-énekesnő két számmal is szerepel. — A kiismeri e tekintetben a viszonyokat, tisztában van vele, hogy Lindh Marcella neve már magában véve kész fényes program, a szerencsés az a közönség, mely e nagy művésznőt meghallgathatja. Előkelő azonban a program többi száma is. Id. Ábrányi Kornél, Bibor Olga, Andor József, Czöbel Minka, Füredi Sándor mind olyan nevek, a melyeknek képviselői a legelőkelőbb érdeklődésre tarthatnak számot az egész hazában. — Igazán szívünköl gratulálunk Nyiregyháznak a tevékeny Bessenyei körnek pedig a fényesnek és sikerültnek ígérkező koncerthez.

A műsor a következő:

A nyiregyházi Bessenyei-kör folyó 1902-edik évi március hó elsején este 8 órakor a Korona dísztermében Lindh Marcella urnőnek, a világhírű dalénekesnőnek, szíves közre működésével estét rendez, melyre tagjait és az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja.

Műsor:

1. Szabolcsmegyei mű- és zenévi zonyok a XIX. században. Irta: Id. Ábrányi Kornél. — Fölvassa: veje, Ságó József, a Zenelap szerkesztője.

2. a) Pogátschnigg Guidó: Velencei Sajakadai. b) Id. Ábrányi Kornél: A Fehér Liliom Menyegzője. c) Bibor Olga, Bessenyei-emlék. — Zongoran előadja: Bibor Olga.

2. Az. Otthon. (Monológ.) Irta: Andor József (Gyprán). — előadja: dr. Ferlieska Kalmánné urnő.

4. a) Egy Coloratur ária. b) 2 Dal. — Énekli: Lindh Marcella urnő. Zongoran kíséri: Tarnay Alajos.

5. a) A Vesta-szűz. Irta: Czöbel Minka. b) Simon Judit. Irta: Kiss József. — Előadja: Groák Ödönne, urnő.

6. a) Mendelssohn: Hegedű-verseny, I. és II. rész. b) Wieniawski: Valse-caprice. — Hegedűn előadja: Füredi Sándor. Zongoran kíséri: Tarnay Alajos.

7. 2 Dal. — Énekli: Lindh Marcella urnő Zongoran kíséri: Tarnay Alajos.

A pótdót nem emelik.

A belügyminiszter — mint tudjuk — a múlt évi költségvetést azzal hagyta jóvá, hogy a költségvetésben fedezetül felvett 77 ezer kor. bevételi tételt törülte s ezt a hiányt újabb pótdó kivételével ajánlotta pótolni. A januári közgyűlés a miniszteri leirat ama részét, hogy a pótdót emeljék, nem vette tudomásul, hanem a felügyelő bizottságot utasította, hogy revidálja át a költségvetést s a fedezetlenül maradt 77 ezer koronának megfelelő összeget töröljön abból. A felügyelő bizottság ennek a határozatnak megfelelően járt el, amennyiben mintegy 87 ezer koronát törült részint a városi épületek

javítására, utczakövezésekre és rendkívüli kiadásokra előirányzott kiadási tételéből. A felügyelő bizottság javaslatát a pénteken d. u. fél 5 órakor üléselő jog és pénzügyi bizottság veszi tárgyalás alá és így valószínű, hogy a 77 ezer korona fedezetet nyervén, a pótdó újbóli emelésére nem kerül a sor, mert bizony a mult rendszertelen gazdálkodásai miatt megterhelte alaposan a tanács a város polgárságát pótdóval.

A honvédség köréből.

Ő felsége Steiner Gábor honvéd ezredesnek és Lösch József honvédhuszárezredesnek mint betegség okából szabadságoltaknak szolgálati állásuk alól való fölmentését elrendelte. Továbbá Ő felsége Nagy Géza vezérkari testületbeli honvédhuzár alezredest a debreczeni 2. honvédhuzárezred parancsnokává kinevezte.

Kaland a vasúton.

A böszörményi vasut egyik II-ik osztályú fülkéjében ült egy csinos, fiatal nő egyedül. Valamelyik állomáson beszáll ugyanabba a fülkében egy fiatal ember és alighogy elfoglalta helyét a kupében, azonnal fixírozni kezdte a nőt. Az ügyet sem vetett reá. Azonban a vállalkozó szellemű ifjut ez nem zavarta. A toladó pillantások helyett most már toladó szavak jöttek és arczpíró ajánlatok. Erre aztán az asszony felugrott és amugy magyarosan felpofozta a megrökönyödött szoknyavadaszt. a ki természetesen sietve hagyta el a fülkét.

Mikes ünnepély.

A zágoni Mikes-szobor bizottság a magyar ifjuságot szolította fel ennek az iskolai évnek az elején a szobor létesítésének a megvalósítására, arra kérvén az ifjuságot, hogy a szobor érdekében tartson ünnepélyeket, felolvasásokat. A felhívásnak legelőször a főiskolai főgymn. önképző-kört tett eleget, midőn f. év 26-án anyagilag és szellemileg is igen szépen sikerült Mikes-ünnepet rendezett, s a begyűlt 127 korona bevételből 50 koronát, mint a tiszta bevétel felét a Mikes-szoborbizottságnak el is küldötte, másik felét pedig a most második éve fennálló zenekör felszerelési költségeinek fedezésére adta.

Ezt a példát követi a ref. felsőbb leányiskolával kapcsolatos tanítóképző intézet önképző társulata is, amennyiben f. é. márczius 2-án d. u. 5 órakor az intézet dísztermében szintén Mikes-ünnepet rendez egy korona belépti díjjal a Mikes-szobor és saját könyvtára javára. A műsor igen szépen van összeállítva; a tanári testület három tagja és P. Nagy Zoltán zongoraművész, tanítóképzőintézeti tanár is szerepelnek benne. Ajánljuk a szép ünnepélyt ezért is, de meg a nemes hazafias czélért is a meghívott közönség figyelmébe. A műsor különben a következő:

Műsor:

Honfidal. Vocelka E. Énekli az intézeti vegyeskar.

Megnyitó beszéd. Tartja Sáfrány Lajos, a társulat felügyelő tanára.

Emlékezés Mikes Kelemenről, Irta s falolvassa Karácson Otillia igazgatónő.

82761
82761
82761

Magyar dalok. Czimbalmón előadja Szilagyi Erzsébet, intézeti czimbalomtánító.

Mikes buja. Lévay J.-től. Szavalja Hunyady Margit 5 o. növ.

Vidd el fecske. Kapi Gy. tő. Eneklé az intézeti vegyes kar.

Rakóczyné, Arany balladája. Szavalja Richl Margit IV. tk. növendék, a társulat elnöke.

Rakóczy Ferencz Rodostóban. Melodráma. Szavalja Grünvald Alice 6. o. növ. Zongorán kíséri Harsányi Margit III. tk.

Szentiváni ezredes leánya. Történet a kurucz világból. Irta és felolvassa Teleki Janka III. tk. növ.

Rakóczy-induló Liszt F. átiratában. Zongorán előadja P. Nagy Zoltán.

Szeged Rákóczy emlékéért.

Abban a nagyarányú mozgalomban, mely egyetemi ifjuságunk között orszagszerte megindult a II. Rákóczy Ferenczet és társait meggyalázó 1715. évi 49-ik szégyenletes törvény és az 1687. évi 5-ik törvény cikk törölése céljából, Szeged város hazafias polgársága is ki akarja venni méltó részét. Mint szegedi tudósítónk jelenti, Becsey Károly dr. ügyvéd, a mai köztörvényhatósági bizottsági közgyűlésen a következő indítványt terjesztette elő:

„Több szégyenlapja van a magyar történetnek. De legnagyobb szégyen mégis az, hogy magyarok irták be azokat. Ezeket a lapokat ki kell tépnünk onnan, hogy nyomuk se maradjon.

Azért indítványozom, írjon fel Szeged város törvényhatósága a magyar országgyűlés mindkét házához és partolias céljából küldje meg az összes törvényhatóságoknak.

1. Törölje a dicső II. Rákóczy Ferencz fejedelmünk emléket sértő és őt, valamint hűséges társát, gróf Beresényi Miklóst arulóknak bélyegző 1715. évi 49-ik szégyenletes törvényét.

2. Továbbá törölje el az 1687. évi 5-ik törvénycikket, mely II. Rákóczy Ferencz dicső elődjének a szabadságban, gróf Teleky Imrénnek emléket sérti.

3. Igassa törvénybe a magyar országgyűlés úgy Thököly Imre, mint II. Rákóczy Ferencz és Társa, valamint az 1848—49-évi szabadságharc vértanu balalt szentvedett hőseinek emlékére.*

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadta. — Szeged város törvényhatósága büszke lehet, hogy legelőször emel fel szavát a történelmi igazságokat meghamisító és a nemzet közérzetét mélyen sértő eme törvények ellen, s hisszük, hogy Debreczen törvényhatósága is csatlakozik ehhez a hazafias mozgalomhoz.

Három vén kisasszony kalandja.

A párisi rendőrség előtt tegnap három vén kisasszony ellen emelt panaszt egy bérkocsis. Azzal vádolta őket, hogy egész éjjel kocsikáztak s reggel kitűnt, hogy nincs egy sou-juk sem. A vén leányok védelmül azt adták elő, hogy lakásukba pár hét előtt rablók törtek be s azóta nem mernek hazamenni, hanem minden éjt bérkocsiban töltenek. Pénzük azonban most már teljesen elfogyott s így nem tudták a kocsist kifizetni. A rendőrség nem tehetett egyebet, mint a három tönkrement vén leányt egy menházban helyezte el.

Leköszönt a tiszti rangról.

A honvédelmi miniszter — a hivatalos lap értesítése szerint — Bothó Sándor debreczeni 3 honvédelmi alvezetési hadnagynak tiszti rangjáról való leköszönését elfogadta.

A jog- és pénzügyi bizottság ülése.

A jog- és pénzügyi bizottság február hó 28-án, pénteken délután pontban fél 4 órakor a varosháza nagytermében Vecsey Imre tb. főjegyző elnöke alatt ülést tart. Tárgyak: 1. A folyó évi költségvetés egyes tételeinek közgyűlésileg elhatározott átvizsgálása folytán kelt felügyelőbizottsági javaslat; a hazipénztári költségvetés némely tételeinek lejobb szállítása 2. Egyéb kisebb fontosságú folyó ügyek.

A cigány Amerikában.

A sárosmegyei Kuró községnek volt egy cigánya Mikó Jóska. Afféle tipikus alak, értett mindenhez: üstfoltózáshoz, vályogvetéshez, no meg estenkint a hegedüléshez is, a mi nagy gyönyörűséget szerzett olykor a falubeli fiataloknak. Értett azonban még valamihez, a mi már nem szerzett gyönyörűséget senkinek, csak ő neki magának és ez a valami a lopás volt. A mi a keze ügyébe esett azt elcsente. Meg is gyűlt e miatt a baja a csendőrséggel nagyon gyakran. Mikó Jóska végre megsokalta a dolgot s kieszelte, hogy majd segít ő magán. A falubeli tótok egyre vándoroltak ki Amerikába, elhatározta hat, hogy kimegy ő is, akkor aztán 1-számolt a csendőrséggel. Szegény Mikó Jóska elfeledte, hogy csak a magyar tudja igazán megérteni megbecsülni a cigányt. Mikó Jóska szerencsésen át is hajózta az Óceánt, a falujától úgy bucsuzott, hogy két ottani gazdától százhetven forintot ellopott. Ez volt az utókölsége. Mikó Jóska Penszilvánába került egy nagy fűrésztelepre ott kapott munkát. De a lopásról ott se tudott leszokni. Jóformán mindenkit meglöpött, senki holmija se volt biztonságban tőle. Ez nagyon felbőszítette az amerikai munkásokat, a kik egyszer aztán tetten érték, nagyon kegyetlenül bántak el Mikó Jóskával: meglincselték. Egy fára akasztották föl a szegény cigányt, aki pedig talán nagyon meg sem károsíthatta őket, amit lopott, azt is megtalálták nála. Gyászos sorsát mondja barfai levelezőnk az Amerikába kivándorolt tótok irták meg Kuró községbe, a hol a falu népe jól elverte, a csendőrség lecsukta őt, de felakasztani senki sem akasztotta volna föl azért, mert lopott. Ezért kellett átmennie az Óceánon.

Szerkesztők eldorádója.

Az a nevezetes föld, a melyen még a szerkesztők is gondatlanul elhetik világukat: India. Nemrégiben például új hindu-lap indult meg s a kíváncsi olvasók amilyen vettek észre, milyen sok üres hasáb és felhasáb disziti az újság oldalait. A szerkesztői üzenet végre megmagyarázta a dolgot. „Igen sajnáljuk, hogy ez első számunk hibás számítás folytán nem teljes. Mi azt hittük, hogy már elég anyagunk van és nem igyekeztünk többet szereznünk. A nyomtatásnál sült ki csak ki a tévedésünk. Hiszünk, hogy a közönség a lap minősége és nem a mennyisége alapján fogja ítéletét megszabni.* Előfordult már az is, hogy a szerkesztő egy heti pihenést kért olvasóitól s ez időre beszüntette a lapot. A papir elfogyása is elég sűrűn előforduló ok arra, hogy az újság szüneteljen vagy pedig hogy színes papíron esetleg tőpétára nyomva jelenjen meg.

A magyar Himnusz Angolországban.

Angolországban örvendetesen terjed a magyarok iránti rokonszenv. Shoubsole Vilmos a minap Walesben nagybbszabsáú előadást tartott Magyarországról. A hallgatóság valahányszor az előadó a magyarok hazaszereteteről szólt, perczekig tartó lelkesedésbe tört ki. A felolvasó végül egy táblán a közönség elé tette Kőlessey Himnusz-át

praktikus és rögtön leolvasható kottairásban mire a publikum tiszteletteljesen felemelkedett s a György Ilona fordította szövegben nagy lelkesedéssel énekelte végig a magyar Himnusz. A hallgatóság Magyarországot éltelve oszlott szét.

A barátságos herceg.

Érdekes epizódot táviratoznak Henrik porosz hercegről, a ki tudvalevőleg már Amerikába érkezett. Ma Washingtonban meglátogatta a szenátust s a képviselőkkel kezét fogott a Capitólisum előtt. E közben egy ökölnyi gyerek nagy merészen odafurakodott a herceghez s kezét nyújtotta felé, mit a herceg mosolyogva elfogadott. Ezt a jelenetet a gyerkőc egy társa lefényképezte. A mint a pillanatnyi felvétellel kész volt, odarohant társához, kezébe nyomta a gépet s aztán ő fogott kezét a herceggel, mialatt a másik fiu megörökítette a nevezetes eseményt. E derűs epizód után az ott álló nagy közönség megtapsolta a herceget.

Távirat.

A képviselőház ülése.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

A képviselőház mai ülésén befejezték a költségvetés tárgyalását.

A napirend előtt **Korödi**—Lürtz, szász képviselő válaszolt Pichlernek s beszédét így fejezte be:

— Ugy látszik a Kossut-párt akar itt osztrák parlamenti viszonyokat teremteni. (Nagy zaj.)

Apponyi gróf elnök Lurtzot ezért a mondásáért rendreutasítja.

Ezután **Szell** Kálmán miniszterelnök élt a zárszó jogával. Előbb a szónokkal polemizál, statisztikai adatokkal mutatja ki, hogy gazdasági célokra 30 év alatt 4 milliárdot adtak ki s így nem lehet azt állítani, hogy elhanyagolták a földmívelési érdekeket. Az általános választási jogra kijelenti, hogy annak nem barátja, mert a nemzetiségeket ezáltal felszabadítaná, holott ő nemzeti magyar államot akar.

Kiáltások: Önálló vámterület ellensége. **Szell** Kálmán folytatva beszédét, a nemzetiségi kérdésben kijelenti, hogy a magyar állami eszme alatt a politikailag egységes magyar nemzetet érti, melynek még kell tartani magyar karakterét. (Kiáltások a szélsőbalen: A hadsereg.) **Szell**: Arról is beszélek. Az ő nemzetiségi politikája nem retorsív, hanem asszimiláló, de Lindner kijelentését, hogy a suprimáció nem a magyaroké, elutasítja.

A haza évezred óta a magyaré. (Taps.) A szászok is a magyaroknak köszönhetik fennmaradásukat. (Tetszés). Pavlovits kijelentését, hogy a törvény sine nobis de nobis hozatott, csak az immunitás védelme alatt tehetné. (Viharos taps)! Majd **Beöthy** Ákossal polemizál hosszan, — **Beöthy** azt mondta neki, hogy nagy tragikum van a sorsban, hogy minden vállalkozása hajótörést szenved. Tütröztesse magát **Beöthy**. Én még nem érzem magam hajótöröttnek. Végül elfogadásra ajánlja a javaslatot.

A gyilkos harang.

Megrendítő eset történt vasárnap délelőtt Berencs községben, hol ez alkalommal a szerencsétlenség következtében egy ember életét vesztette, többen pedig súlyos sérülést szenvedtek. Az eset részleteiről az alábbi tudósítást vettük: Vasárnap délelőtt, amikor a 10 órai nagymisére harangoztak, harangozás közben leszakadt egy 150 kilós harang, kiütötte a torony ablakot s lezuhant a földre. A szerencsétlenség idején már nagyszomban gyülekeztek össze a hívők s a legények több csoportban beszélgettek a templom előtt. A lezuhant harang éppen egy csoport legény köze esett s közülök Sejmős István 20 éves legényt agyonütötte, Szilva Józsefet, Marocz Pétert és Vastag Andrást oly súlyosan megsértette, hogy alighanem egész életükre nyomorékok lesznek. — A szerencsétlenség híreire a templomból kifutottak a hívek s közöttük az agyonütött legény anyja, özvegy Sejmős Istvánné is, aki mikor fiának eltorzult tetemet meglátta, összerogyott és többé nem is tért magához. A szerencsétlen asszonyt s z i v s z e l h ü d e s é r t e. Sejmősnek epp a fejére esett a súlyos harang s teljesen szétrombolta. A harang az esés következtében több helyen szétrepedt s egy nagy darab ki is tört belőle. A meghalt legényt az anyját a közlegények szállították haza, ugyancsak a sérülteket is. A templomban összegyűlt nép a szerencsétlenség után szétfutott s az isteni tiszteletet sem lehetett megtartani. A szerencsétlenséget K a r v a j Antal harangozó okozta, a ki nem intézkedett a kellő időben, hogy a harangnak már erősen megrongált tengeje idejekorán megerősítették.

SZÍNHÁZ.

Műsor:

Csütörtökön. „C” berletjüdságul először A zsába. Bohózat 3 felvonásban.

Pénteken. „A” berlet Ugyanaz.

Szombaton. „B” berlet Ugyanaz.

Vasárnap két előadás: délután A két árva. Színmű 5 felvonásban.

Este berlet-színházban újonságul először: Katalin. Nagy operette 3 felvonásban.

A faln rossza.

A legjobb magyar népszínműnek elég sikerült előadását élvezhettük a tegnapi estén. Közönség is elég szép számmal volt a földszintet kivéve; a karzat azonban elannyira tulzsfolyva s olyan zajt csapott tolongásával, haogskodó megjegyzéseivel, hogy csak a mi tulságos hidegvörű rendőrségünk nem botrankozott meg rajta.

Az előadás, mint említettük is már, jó volt. A czimszerepet Hunyadi, a vendég művész játszotta igen érdekesen. Ezt a szót azért hasznalom előadásának jellemzésére, mert egész estén nem tudtam észrevenni, hogy az a bágyadság, rekedtes, borzú éneklés, kelletlenség a mozdulatokban művészi eszközök voltak-e Hunyadi részéről, vagy való-ágos faradtságának, kedvetlenségének a jepei. Akarhogy volt is, de a Gündör Sándor paraszt világyulötetének igen alkalmas kifejezésére szolgáltak. Látszik a tegnapi estéből is, hogy a népszínmű igazi szellemének Hunyadi előkelő, hivatott tolmácsa — külsőleg úgy, mint bel-

sőleg. Maszkja valóságos tanulmányra vall, hangja, beszédmodora, egész alakítása bizonyítja, hogy a művész nagyon jól ismeri a büszke magyar parasztleányt, aki nagyon sok jó tulajdonság megőrzését ennek a hetkesnek látszó, de alapszámban véve nemes döllynek köszönheti.

Jók voltak a többi szereplők is. Komjáthy mint Feledi bíró fia, Takacs Mariska mint Batki Teresi, Nagy Gyula mint cigány s különösen Szabó Irma a Boriska, és Sziklay a Gonosz Pista szerepében, ugyancsak Kállay Lujza mint Finom Rózi. Ellenben igen gyenge, mert sehol természetes nem volt Bartha a Feledi bíró uram alakításában. Ugy látszik, ennek a tehetséges színészünknek különleges dispoitóra van szüksége, hogy művészetét játszassék. Pedig az igazi művészet az volna, amely ezt a dispoitót elő tudja varázsolni, mint alapját minden hatásnak.

Külön ki kell emelnem Szabó Irmát, Kállait és Sziklayt. Szabó Irma nemes egyszerűséggel és megható közvetlenséggel, természetesen játszotta Boriskát s ezzel legjobb alakításának egyikét mutatta be. Kállai nagyon szépen énekel, s a kaczer, de igazán szerelmes parasztlányecskének kitűnő hű-eggel teremtette meg az alakját. Sziklay pedig elmaradhatlan tulzása dacára is remekelt a furfangos, magát minden körülmények közt felhaladó sunyi paraszt bakternak bemutatásában. Az előadásban meg volt az ensemble is.

A.

Szigeti József.

(1822 - 1902.)

Nagy művész dőlt sírjába, tegnap midőn a halál megváltta szenvedéseitől. Hosszabb idő óta jofórman előhalott volt, az aggság és betegség által megtört aggyastán, ki már csak fényes múlté váia. Benne a régi nagy színész nemzedék közvetlen utódai és igazán méltó tanítványai aggyike hunyt el, ki azonban nemcsak mint színész és színműró volt kiváló, de mint művész nemzedék nevelője színésziskolái mestere s tanára.

Szigeti Józsefet az igazi lelkesedés vezette a művészi pályára, ugyanaz a szellem, mely Arany Jánosban, a csöndes verű költőben is megszólalt, amely Petőfit többször hajtotta a szípad fele, mely akkor a nemzeti ügynek tehető szolgálattal esabita a legjobb családok fiait is a nyomorral, megvetéssel és nélkülözésekkel biztató pályára. A legnagyobb magyar művészeknek, Egresynek, Lendvaynak, Megyerinek, Szentpetynek, Barthanak, Fancsának száraz kenyeret nyújtott e pályán, s középneves családból származó Szathmáry Józsefet is elvonta a mernökségről, hogy Szigeti Eduárd nev alatt kardalokná legyen, majd színműróvá s a vagoatos Tripammer-család fiát is elcsabította a pesti jogászpályáról, hogy vidéki színészszé legyen, majd végre a Nemzeti Színházba jusson, melynek négy évtizeden keresztül egyik oszlopa, valódi büszkesége lett.

U anozhatlan humorral, keserűes érzelmekkel írta meg e színi pályáját ő maga 1856-ban megjelent „Egy színész naplója” című műveben, mely a legévezetesebb magyar könyvek közé tartozik, miket valaha írtak. Nem történeti dátumok ezek, hanem egy ifjú lelek reményei, küzdelmei, vergődései, a magyar vidéki élet s a negyvenes évek színi viszonyainak klasszikus rajzával; oly könny ez, mely egy kor belső világának visszatükröződése, — a politikai viszonyok mellőzéseivel. E ma már igen ritka könyv mutatta meg azt is, hogy Szigeti, mint hu-

morista mily kiváló tehetséggel bír s mely utat egyengetett neki arra, hogy a nemzeti ügyet ne csak színi ábrázolásokkal, de színművekkel is szolgálja.

Mint író eleintén igen termékeny volt, egyik darabja a másikat érte a hatvanas években A „Csizmadia mint kísértet” (Sas István szerepében maga a szerző a vidéki magyar csizmadia klasszikus rajzával) „A vén bakkancsos és fia, a huszar” (ebben Szigeti egy bárgyu, faánk sváb parasztsuhanczot ad, a közmondásossá vált Friczit) igen hatásos darabja volt „Viola az alföldi haramia” (melyben Szigeti maga szokta a czimszerepet játszani), majd a hatvanas évek elején színműpályázaton dícsereget nyert „Jo madár, vagy fogadd be a tótot” című vigjátéka (melyben a szerző Vavrincez tót beczirker alakjában teremtett kacagató jellegű) stb. Legutolsó színműve az 1871-ben írt „Toldi” című vigjátéka volt, mely azonban Budapesten nem került színre.

Nagy volt azonban Szigeti, mint előadó művész. Hatalmas, magas termetű, szép arcú, erős csengő hangú színész, kinek a szív minden hurján adatott játszania. Aki egyszer látta nem feledhető, hat még a ki annyiszor látta maga előtt, oly különböző jelmezekben ma mint férfihő, holnap mint drámai apát, ma mint kedélyes apát, holnap mint bohózi alakot. Shakespere és a magyar nemzeti dráma, — ő két végletben mozgott Szigeti művészetében. Alig volt Shakespere darab, melyben előkező szerepet ne játszott volna.

Othellóban eleinte a czimszerep volt az övé, majd Brabantio, Hamletben utóherhetetlen Poionius volt, IV. Henrikben felséges Falstaff, a melyet legfeljebb az angol színpadon láthatunk volna, a Szentiványi átonban bamulatos Zuboly, Macbeth ben Macduff, Corionában Menenius Agrippa, stb. stb., egyik nagyobb, feledhetlenebb alakítása, mint a másik. De nagy volt ő mint Bánk bán, Beldi Pál (Szigeti darabjában), sőt Castus (Rákosi „Aeopus”-ában) Csipkey Spitzer (Toldy „Uj emterek”) és a magyar mesteremberek, parasztok alakjában is.

A két véglet közé esnek a francia és német dargbok: Schiller Müller-je (az „Armány és szerelm”-ben) melyen megnató ábrázolásával, a francia dramakban úgy az erős drámai szerepek (Rantzau János stb.) mint a kedélyes nagybakik és önhitt nyarspölgárok alakja az Augier, Sardou, Labiche, Heunequin darabjaiban az ő ábrázolásában előragu művészi élvezet volt. Mint „monakól herczeg” (Rabagas) Thirion (Utolsó levél), Samu bácsi (ugyan ezen című darabban), Poirrier (Poirrier veje) feledhetlen alak volt, kedélye melegével és gazdag humorával elbajolta a közönséget.

Utolsó megjelenése egykori íróársai között akkor volt, midőn a Kisfaludy Tars. volt elnökei 1899-ben a nemzetnek Kossuth iránti kegyelét megsérték. Az agg író és színész lejött svábhgyi nyaralójából, hogy tiltakozó szavát fölemelje a kegyeléstörtő eljárás ellen, mely őket azután meg is bukattatta. Olyan volt e 78 éves aggyastán ott az esti tanácskozáson, mint a sírből kikelt agg Toldi, ki a nemzet ocsületét menti meg.

Szigeti családi életének egyetlen öröme leánya, Vizvári-Szigeti Jolán, majd kedves unokája, Vizvári Mariska volt, midőkettő a Nemzeti Színház taga ma. Megérte még azt az örömet is, hogy dedunokát ringathatott karján, de már ekkor betegeskedése igen elkésztette őt. Benne a magyar közművelődés egyik előkelő és faradhatlan munkását vesztie el.

82761
22001
8012

Tanitsatok . . .

Hervülni édes, szép szerelmi szökon,
S e vallomásnak hinni nem tudok,
Gunyos kacajra nyilik mindig ajkam,
A másik ha szerelmet suttogott,
De szívem faj és fel-felzokog olykor:
A hitetlenség gyötri lelkemet!
Fájdalmamban felkiált az ajkam:
Tanitsatok meg h i n n i engemet.

S a sötét ködből kezdenek kiválni
Egy szebb jövő csodás alakjai.
Látom szinte: vallomását ajkam:
Gunyosan, fajón nem kacagja ki.
Hiszek, hiszek minden kicsi szöban,
Hiszem szavad és hő szerelmedet!
S fájdalmamban most már így kiáltok:
— Tanitsatok remélni engemet!

Remélni hogyha egyszer megtanultam;
S beoltódott szívembe már a hit:
Egymásra vágyom: ami megzavarja,
Éjszakaim esüdes álmait.
A kéjes mámort ismerni szeretném,
A szerelmet, mely éltet s eltemet,
És vágyó szívvel utoljára szölok:
— Tanitsatok szeretni engemet.

Gyita.

A városok adósságai.

Bizonyára alig lesz város Magyarországon, a melynek adóssága ne volna. — E tekintetben most Szávay Gyula györi szerkesztő egy igen életre való indítványt ajánl a városoknak.

Szerinte a rendezett tanácsú városoknak külön kellene az alább kifejtendő akcióra szövetkezniök, mert a törvényhatósági joggal felruházott városok, mint ismeretes, már régóta költöttek szövetséget.

A három és fél százalékos bank-kamat lab legelső következménye, hogy a vidéki városok, melyek eddig különböző alapjaikból és a helyi pénzügyintézetekből felvett függő kölcsönökkel dolgoztak, szükségleteik és kölcsöneik konvertálásához megteszik az előkészületeket.

Alig van vidéki város az országban, a melynek ne lenne drága kölcsöne, vagy olyan létesítménye, a mit a pénzpiacz olcsóbbra fordultáig függöben ne hagyott volna.

Az összes városok összes adóssága mintegy 150 millió korona. Ez a rengeteg összeg többnyire régi keletü, magas kamattal felvett kölcsön. Ha csak 30-50 millió koronára kerne néhány város a hazai és külföldi pénzesoportoktól ajánlatot, jelentékeny megtakarítást érhetnének el, mert nyilvánvaló, hogy ilyen összegü teljesen biztosított kölcsönt szívesen köt meg minden pénzesoport, míg felaprözva drágábbak a feltételek.

Ha pedig már megvolna a városok szövetsége, eddig kiharhatta volna a kormány nál, és a törvényhozásnál, hogy a községi kötvények kamatmentességét a városok kölcsönkötvényére is kiterjessék.

A magyar közgazdasági élet sok reményt fűz a bankkamatlab leszállításának örvendetességéhez, abban az irányban, hogy a magántőke ipari vállalatokban is inkább keres elhelyezést és nem köli minimális feltételül a 8-9 százalékos jövedelmezést. — Ebben az új korszakban, de már a mai beteti kamatlabak mellett is, a magán kapitálisták szívesen fektetik pénzüket 4 százalékos kamatmentes biztos papirokba, a mint azt Budapest kölcsönkötvényeinek jegyzéséből láthattuk.

A vidéki városoknak legalább annyi jussok van Budapest kedvezményeihez, mint a székesfővárosnak, mert minden intézményt a saját erejükből kell kipréselni és olyan állami hivatalok és intézetek építéséhez, a melyeket a kormány a fővárosban pazar bőkezűséggel létesít és emel s telket is vásárol, a vidék nagy anyagi áldozatokkal kénytelen hozzájárulni. A vidék nagyobb városai központi jellegük fentartása érdekében megint minden támogatás nélkül maguk rendezkedtek be a szükségességekkel. Vagyis erejükön túlterjedő áldozatokkal emporiumát, forrását építik meg egy-egy nagy vidék ipari és kereskedelmi forrásainak, kenyérkeresetének és új egészséges adóalapok keletkezésének.

A legkevesebb, a mit ezen állomások a kormánytól, az ország felvirágzásának eme új erői és eszközei az országtól, a mit a városok az államtól megkövetelhetnek, hogy számukra a magyar nemzet fejlődésének alapvető munkáihoz szükséges pénzt indirekt olcsóbbá és könnyebben megszerzhetővé tegye.

Több, mint valószínű, hogy a városok 4 százalékos cizmeletét maga a vidéki közönség, a töképenzek tulajdonai jegyeznék, de a városokat mi sem tartóztatna abban, hogy esetleg külföldi pénzesoporttal egyeznének meg, a honnan a budapesti pénzügyintézetek is veszik a városnak 5-5 és háromnegyed százalékért adott pénzeiket. Bózen és Merán 2-5 millió márkás 4 százalékos kölcsöneit porosz pénzesoport finanziaozta és ezen kötvényeket a kibocsátáskor 102 és háromnegyed márkáért jegyezték. A két város sem tudott nagyobb garanciát nyújtani, mint amennyire akár melyik nagy város képes.

Fontolják meg az elmondottak után a kölcsönkereső városok azt a kérdést: nem lenne-e hasznos mindegyik városra, ha együttesen — de nem egyetemleges kötelezettséggel — keresnének összesített kölcsönös szükségletekre pénzesoportot?

Megtörtént népszinművek.

Hogy szoktak végzödni a leányszöktetések?

Rajtunk eröt vett a próza, a köznapi-ság, de a falut nem kell féltetni: ott sohase hal ki a romantika. Ott vannak szerelmi drámák és vigjátékok és nem vesznek ki a leányszöktetések, amelyek hol jól, hol meg szomorúan végzödnék.

Nagypéli levelezök egyszerre két leányszöktetés híret írja meg; az érdekesség szempontjából egymás mellé állítjuk, annak illusztrálásául: hogy szoktak végzödni a leányszöktetések?

... ha jó a vége.

Hererö Nikifor nagypéli gazda lánya a minap délután a tánczházban mulatott, s estefelé eltünt. Szülei kutatták, keresték, nem akadtak a nyomára. Másnap reggel üzenetet kaptak Moka Vazul gazdától, hogy nála van a leány. Nözsa felkerekedtek, hogy elvigyék a lányukat, de akkor a leány már felkontyolva állott a pitvarban, annak jelöl hogy már asszony, a gazda katoná fiának, Gligornak felesége. Nagy lárma, perelés következett erre, de a vége mégis csak áldás lett s az új pár ment az anyakönyvvezető elé. A dologban az az érdekes, hogy az új ferj októberben vonult be katonának, Aradra s csak három napig volt odahaza. Mikor újra el kellett utaznia, a fiatal asszony sirva kísérté a vasuti állomásig. Vajjon ki fogja e birni olyan hosszú ideig a hüséget? . . .

Flörika szerelme.

Ez már kissé szomorubb eset, de ebben sincs halál. Szerjé Mihály nagypéli földmívelö Flörika leánya az elmúlt télen hirtelen eltünt hazulról. Az apja megtudta, hogy a lányt Székudvarra szöktették; érte ment és visszahozta. Azonközben a lány újra megszökött egy nagypéli legénynyel. Azzal igen boldogan elt a mult hétig; hanem ekkor a sors Székudvarra vitte, s ott Flörika össztalálkozott az első szöktetőjével. Avval megbeszélte: ha megesküszik vele, ott hagyja az urat, a kivel nincs hitre megesküdvé. De ezt megtudta amaz: összepakolta a lány holmiját, levette a menyecske-kontyát s hazaküldte a szüleihez. Most még megeshetik, hogy Flörika ket völegény között — hoppon marad.

Egy háromszázezer koronás örökség titka.

— Egy aradi rézöntö regénye. —

A régi idök divatja szerint való regénynek illik be az a történet, a melyről most Aradnak esüdes külvárosában, Gájban beszélnek. Arról van szó, hogy egy egyszerű rézöntö, a kinek származása előkelö emberekre vezethető vissza, háromszázezer kor. örökségnek jelöltjévé lett. A dolog, amennyire most ismeretesek az adatai, egy kissé bonyodalmas, es egyes részreiben még mindig homályos, de az a rendkívüli érdekességéből mit sem von le, s részletei ezek:

A Neuman testvérek szeszgyaranak alkalmazottja, Gligoreszku János rézöntö a központja ennek a történetnek. Gligoreszku az apjának második házasságából való neje, született Gyukits Maria nevelte; azonban ez ely szeretettel, gondal nevelte a fiut, hogy Gligoreszku nem is tudta, miszerint az neki a mostoha anyja.

Történt, hogy a városnál keresni kezdtek egy Joanovics Pera nevü szürszöböt, a kinek még 1848 óta bizonyos lelenz gyermekök lennének nevelésre kiadva. Joanovits Pera azonban meghalt, s felesége, a ki azóta másodszer ferjhez ment, özv. Flösekne el. Ez azt vallotta, hogy a nala nevelésben volt gyermekök két leány, azóta ferjhez mentek. Az egyik leány volt Gligoreszku Janosnak, a gaji rézöntö edes apjának első felesége, s így Gligoreszku edes anyja.

Most az a titok pattant ki, hogy Gligoreszku edes anyja, a ki Joanovits Peránál neveltetésben volt, egy gazdag romániai nemesnek gyermeke, a kit szülei valamelyes ok miatt, a mikor ki kellett vándorolniök, Aradon hagytak, a város neveltetésére bíva. Erröl állítólag irott dokumentum van az aradi gör. keleti templomban levö esketö levél. A dolognak szenzációs oldala pedig az, hogy a Gájkülvárosban elterjedt hírek szerint a romániai szölok meghaltak, s vagyonukra 155,000 forintra nézve azt az intézkedést töltek, hogy azt Aradon hagyott gyermekeikre, esetleg azok leszármazóira hagyják.

Ugyanezzel van kapcsolatban a Magyaraton élő Tokaji Béláné, a kit szintén megkerestek erre nézve a hatóságok.

A dolog szinte hihetetlenü regényes, de annyi bizonyos, hogy a tanácshoz megkeresés érkezett erre nézve, s annak megbizásából a rendörség nyomozást folytat a titokzatos ügyben. Hogy Gligoreszku János a gaji rézöntö meg fogja-e kapni a háromszázezer koronás örökséget, az persze bizonytalan.

